

Inhalt

Radencommunisme, eerste jaargang, nr. 3, oktober 1938.....	1
De internationale situatie	1
De kapitaalsbelangen in Tsjecho-Slowakije	2
De opbrengst van de annexatie.....	2
De strategische betekenis van Tsjecho-Slowakije	3
Waarom de oorlog uitbleef.....	4
De strijd tussen democratie en fascisme	4
De economische dictatuur van het grootkapitaal	5
De democratische dictatuur.....	5
De Duitse expansie	6
Het aandeel van de Frans-Engelse kapitaalsgroepen	7
De strijd van de kapitalen	7
De economische crisis in Duitsland	9
Hoe de aandelenkoers tot stand komt.....	9
De oorzaak van de crisis.....	10
De crisis in Duitsland	11
De inlijving van Oostenrijk	13
De crisis van het Duitse kapitaal.....	13
Klassenbeweging III	14
K.A.P.D. en A.A.U.D	15
De A.A.U.E.....	16
De misrekening.....	16

Radencommunisme, eerste jaargang, nr. 3, oktober 1938

De internationale situatie

In de laatste week van september werden we opgeschrikt door alarmerende berichten over de dreiging van een nieuwe wereldoorlog naar aanleiding van het "conflict" tussen de regering te Praag en de separatistische *Henleinbeweging*, wat in werkelijkheid een conflict bleek te zijn tussen het Duitse imperialisme enerzijds, en dat van Frankrijk, Engeland en Rusland anderzijds. Nadat half augustus de Duitse troepenbewegingen in de richting van de Tsjechische grens waren begonnen, hield de activiteit van de Sudetenduitse partij gelijke tred met de militaire

voorbereidingen aan de andere kant van de grens, totdat tegen het eind van september de toestand rijp was voor een gewelddadige annexatie van het Sudetengebied door Duitsland. Wanneer de annexatie van Sudeten-Duitsland op een andere wijze is verlopen dan die van Oostenrijk, dan is dat in de allereerste plaats een gevolg van de enorme belangen die de vroegere geallieerden in de Tsjechoslowaakse gebieden hadden.

De kapitaalsbelangen in Tsjecho-Slowakije

Toen de "commissie van vier" die in 1919 de wereld verdeelde, de Tsjechen als beloning voor hun hulp gedurende de wereldoorlog, eerst als anti-Duitse en later als anticommunistische vrijkorpsen, de nationale zelfstandigheid verschaftte, was deze beloning niet geheel zonder voordelen voor de betrokken kapitaalsgroepen. In de jaren 1922-1924 ging Tsjecho-Slowakije twee grote internationale leningen aan, tot een totaalbedrag van £20 miljoen (f240 miljoen volgens de toenmalige koers), die voornamelijk in Amerika, Engeland en Nederland werd geplaatst. Nu nog is de N.R.C. vol lof over de nauwgezetheid waarmee Praag de rente van 8% tot op dit ogenblik toe heeft betaald, welke rente dus een jaarlijks voordeel van een kleine 20 miljoen gulden betekende. In 1932 nam de regering van Praag in Frankrijk een lening op van 500 miljoen francs (ongeveer 50 miljoen gulden), die in 1937 "zonder bezwaren werd verlengd". De buitenlandse staatsschuld van Tsjecho-Slowakije bedraagt ongeveer 8 miljard Tsjechische Kronen (f500 miljoen) waarvan de helft in Amerika is geplaatst. Het ligt voor de hand, dat waar zulke financiële belangen op het spel staan, de westerse mogendheden niet zonder meer konden toestemmen in een afstand van een belangrijk gedeelte van de industrie- en grondstoffengebieden aan Duitsland, waardoor de kredietwaardigheid van de Tsjechische staat zeer zou worden geschokt.

Direct na de oorlog richtte de Franse "Banque-de Paris et des Pays Bas" een filiaal voor Centraal-Europa op, de "Banque des Pays de l'Europe Centrale". Langs deze weg kreeg zij uitgebreide betrekkingen met Roemenië en Hongarije, maar ook met Tsjecho-Slowakije. Deze bank die voor Tsjecho-Slowakije de "Bank für Handel und Industrie" oprichtte, controleert aldaar een belangrijk industrieel concern, waarvan de meeste bedrijven in het Sudetenland zijn gelegen. (waaronder als belangrijkste de "Erste Bruexer Eisengiesserei").

Van veel groter betekenis nog zijn de belangen van *Schneider-Creusot*, die tezamen met de *Union Parisienne* en de *Zivnostenska Banka*, de grootste industriële onderneming van Tsjecho-Slowakije, de *Skoda-Werke* controleert. De *Skoda-Werke* behoren naast Krupp en Creusot tot de grootste oorlogsindustrieën van het vasteland; er werken 50.000 arbeiders. Zij zijn gelegen te Pilsen, op de grens van het Sudetengebied, en zullen na de bezetting hiervan door Duitse troepen direct onder de monden der Duitse kanonnen komen te staan, hoewel zij volgens de tegenwoordige plannen Tsjechisch zullen blijven. De op één na belangrijkste onderneming van Creusot, de *Berg-und Hüttenwerksgesellschaft* ligt aan de Silezische grens, gedeeltelijk in het district van Ostrau waar, volgens het oorspronkelijke plan, een volksstemming zal worden gehouden, gedeeltelijk in het gebied dat nu door Polen wordt bezet. Een derde onderneming van Creusot, de stikstoffabrieken van de *Société Européenne de l'ammoniaque*, ligt eveneens in het, gebied van Ostrau. (N.R.C, 5 oktober 1938, avondblad).

De opbrengst van de annexatie

In hetzelfde blad vinden we een statistiek betreffende de industrie in het Sudetengebied, die is ontleend aan de *Daily Telegraph*. Hij geeft aan welk gedeelte van de Tsjechische industrie zich bevindt in het gebied met een voor 51% Duitse bevolking, dat dus onmiddellijk aan Duitsland moet worden afgestaan.

	Aantal bedrijven (procenten)	Aantal arbeiders (procenten)
Kolenmijnen	51%	36%
Bruinkool	⅘ van de productie (14 miljoen ton van 16)	
Metaalindustrie	39%	21%
Glasindustrie	55%	63%
Textielindustrie	49%	53%
Kledingindustrie	25%	22%
Aardewerk	26%	36%
Porselein	ongeveer 100%	
Leerindustrie	30%	26%
Papierindustrie	37%	25%
Chemische industrie	35%	

Van deze industrieën leverde alleen reeds de porselein-, glas- en bijouerieindustrie een jaarlijks bedrag van £10.000.000 (*f*90.000.000) aan deviezen op, die dus nu door Duitsland in de wacht worden gesleept. In de N.R.C. van 6 oktober (ochtendblad) vinden we nog andere cijfers ontleend aan de "Deutsche Volkswirtschaft" die een nog veel sterker beeld geven van de verliezen die Tsjecho-Slowakije door de gebiedsafstand lijdt:

Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat de textielindustrie bijna geheel in het Sudetengebied is gelegen en voor 80% Duits is. De totale waarde van de productie bedroeg vóór de crisis 12 miljard kronen (*f*750.000.000) per jaar, waarvan twee derde naar het buitenland werd uitgevoerd. De chemische industrie zou bijna geheel aan Duitsland komen. Hetzelfde geldt voor de ook zeer belangrijke houtindustrie.

Volgens "Het Volk" van 6 oktober (avondblad), zal bijna de gehele bruinkolenvoorraad aan Duitsland komen (voor 98%) en een veel kleiner deel van de steenkoolgebieden.

In de in het Sudetengebied gelegen katoenindustrie werkten 500.000 mensen. De belangrijkheid van deze industrie volgt onder andere daaruit, dat hij over 3 miljoen spoelen beschikt. (Duitsland 11 miljoen). De "veroverde" wolindustrie beschikt over 1 miljoen spoelen (Duitsland 11 miljoen). De totale waarde van de uitvoer in katoen en wol bedroeg in 1937 27 miljoen gulden.

Al de genoemde cijfers zijn natuurlijk niet meer dan heel ruwe en vaak tegenstrijdige ramingen. Maar toch geven ze een indruk van de economische betekenis van de annexatie, zowel voor Duitsland als voor Tsjecho-Slowakije en zijn schuldeisers.

Op financieel gebied maakt Duitsland volgens de N.R.C. van 6 oktober (avondblad) aanspraak op terugbetaling van het aandeel van de Sudeten-Duitse spaarbanken in de Tsjechische binnenlandse schuld tot een totaalbedrag van 6 miljard kronen (*f*375 miljoen).

De strategische betekenis van Tsjecho-Slowakije

Maar behalve dat er voor Frankrijk, Amerika, Engeland en Nederland reusachtige financiële en economische belangen in Tsjecho-Slowakije op het spel staan, is ook de *strategische* stelling van het land voor hen van grote betekenis. Frankrijk en Engeland hebben grote belangen in de Balkan en Duitsland probeert ook daarheen door te dringen. Tsjecho-Slowakije vormde zowel militair als economisch een bolwerk tegen de Duitse expansie. De Tsjechische Maginot-linie, gebouwd met Frans kapitaal en onder Franse leiding gaat nu zonder slag of stoot in Duitse handen over. Daardoor wordt Tsjecho-Slowakije als militair bolwerk zo goed als uitgeschakeld. De beide andere staten van de kleine Entente, Joegoslavië en Roemenië barricaderen weliswaar nog steeds de weg, maar het is de vraag in hoeverre deze staten onder de nieuwe van houdingen voor Frankrijk betrouwbaar zullen blijken.

Alles tezamen betekent de afstand van het Sudetengebied aan Duitsland voor de Tsjechische staat en daarmee voor zijn schuldeisers een jaarlijks verlies dat alleen in honderden miljoenen guldens is te meten. De militaire positie van Engeland en Frankrijk worden er belangrijk door verzwakt, en de consequenties hiervan ten opzichte van de Balkan en tenslotte zelfs ten opzichte van de Engelse koloniën zijn tot nu toe nog duister.

Waarom de oorlog uitbleef

Wanneer men zich goed rekenschap geeft van deze situatie, wordt de houding van Frankrijk en Engeland bijna onbegrijpelijk. Waarom hebben ze deze ontzaglijke verliezen aanvaard, terwijl ze naar alle schijn in een oorlog tegen Duitsland toch de beste kansen hadden, zelfs al zou Duitsland Italië, Polen, Japan en een paar kleine staten als bondgenoot hebben gehad? Stellig is één van de voornaamste redenen die, waarop Roosevelt doelde in zijn "vredesboodschap": dat een nieuwe wereldoorlog dreigde met als resultaat de "vernietiging van gehele maatschappelijk stelsels".

De internationale bourgeoisie weet heel goed dat aan het eind van een nieuwe wereldoorlog de proletarische revolutie dreigt. Ook al zou het mogelijk zijn deze af te dammen of in een soort staatskapitalisme te doen uitmonden, dan nog zou hij de onteigening betekenen van het grootste gedeelte der burgerlijke klasse. Een overwinning van de Entente over Hitler-Duitsland zou voor de overwinnende bourgeoisie wel eens dodelijk kunnen zijn, omdat de revolutie, die stellig in Duitsland zou uitbreken, niet aan de Duitse grenzen halt zou houden. Vandaar dat de "democratische" wereldmachten dodelijk bevreesd zijn voor een nederlaag van Duitsland, hetzij dan een militaire, hetzij een economische, en dat ze ieder ogenblik bereid zijn om Duitsland van een dreigende ineenstorting te redden.

Maar zeker is dat niet de gehele verklaring. We weten tenslotte wel dat de kapitalisten niet uit vrije wil tussen oorlog en vrede kunnen kiezen, maar dat de economische noodzakelijkheden hen op een bepaalde weg dwingen. En zo zouden ze nooit tot een overeenkomst zijn gekomen, als de voorwaarden hiervoor niet reeds in de verhoudingen tussen de kapitalen onderling waren gelegen.

Het Engelse kapitaal vormt geen eenheid tegenover het Duitse kapitaal; het bestaat uit verschillende kapitaalsgroepen met verschillende belangen.

Duitsland is voor een groot deel op Engeland en zijn koloniën aangewezen voor de levering van grondstoffen, maar dat wil zeggen dat de Engelse grondstoffentrusts op hun beurt weer afhankelijk zijn van de gang van zaken in Duitsland. Hoe harder de Duitse industrie - vooral ook de oorlogsindustrie - draait, hoe meer de Engelse grondstoffenkapitalisten kunnen verdienen. Maar dat betekent, dat deze kapitalisten zich moeten verzetten tegen een gang van zaken waarbij de Duitse industrie in een rechtstreekse oorlog met Engeland wordt gewikkeld, terwijl ze ook het economisch bankroet van Duitsland moeten trachten te voorkomen. Zeker zijn het deze groepen die nu, in de persoon van hun voorman Chamberlain, als vredesengel paraderen.

Anderzijds zijn er de kapitaalsgroepen van de textiel-, machine- en verdere verbruikswaarenindustrieën, die een verdere groei van de Duitse industrie hebben te vrezen. Zij zijn het die voornamelijk bedreigd worden als Duitsland zijn macht uitbreidt in de richting van de Balkan en de Engelse koloniën, en zij zijn het die blijkbaar in Engeland de nederlaag hebben geleden tegen het grondstoffenkapitaal. Het is misschien niet toevallig, dat de Duitse annexaties vrijwel de gehele textielindustrie omvatten, en juist ophouden bij Pilsen, waar het domein van Schneider-Creusot begint. Wat de toekomst is van Moravisch Ostrau, gelegen aan het drielandpunt van Tsjecho-Slowakije, Duitsland en Polen, en waar Creusot zeer belangrijke fabrieken heeft, zal nog moeten blijken.

Men kan dus niet anders zeggen dan dat de Franse en Engelse kapitaalsgroepen geen eenheid kunnen vormen in hun strijd tegen de Duitse expansie. Belangrijke groeperingen ondervinden hiervan geen directe schade, terwijl andere er dodelijk door worden getroffen. Dat verklaart enerzijds de scherpe tegenstelling tussen de voor- en tegenstanders van oorlog en vrede, anderzijds de scherpe zwaai die de Franse en Engelse politiek af en toe noemt. Het is de overwinning van de ene kapitaalsgroep over de politiek van de andere, een overwinning, die mede wordt mogelijk gemaakt door de politieke machtsverhoudingen op het Europese vasteland.

De strijd tussen democratie en fascisme is bij deze beschouwingen geheel op de achtergrond geraakt. En inderdaad moet men er "Volksdagblad" voor heten, om te menen dat (of het te doen voorkomen alsof) de strijd tussen de verschillen de kapitaalsgroeperingen iets te maken heeft met opvattingen over dictatuur en democratie. Wanneer het waar is dat in Frankrijk een andere regeringsvorm is dan in Duitsland, en wel één die aan het proletariaat meer "vrijheden" biedt (zolang het die tenminste niet gebruikt om voor zijn eigen belangen te vechten, want dan worden ze zo gauw mogelijk opgedoekt), dan heeft dat heel andere oorzaken dan de "democratische" opvattingen van de heersende klasse.

Het is een oude marxistische waarheid, dat de politieke onderdrukingsvormen een product zijn van de economische verhoudingen. Een Marxist, die wil onderzoeken, waarop de zogenaamde tegenstelling tussen "democratie" en "fascisme" berust, moet daarom beginnen met de *economische grondslagen* van het fascisme en de democratie bloot te leggen.

De economische dictatuur van het grootkapitaal

Economisch betekent het fascisme niets anders dan een zeer ver doorgevoerde controle van het in de staat georganiseerde grootkapitaal over de productie en de distributie. De vrijheid van de kleine producent wordt aan banden gelegd of liever vernietigd. Hem wordt voorgeschreven hoeveel arbeiders hij in dienst mag hebben, en hoeveel loon hij moet betalen, hij kan geen arbeiders in dienst nemen zonder toestemming van de staat. De prijzen van de grondstoffen en van het product, de hoeveelheid van beide, de kwaliteit, de wijze van verkoop, alles wordt door de staat geregeld en gecontroleerd. En omdat het de grote kapitaalsmaatschappijen zijn die een dwingende invloed uitoefenen op de staat, is het grootkapitaal dat door het fascisme heerst.

De kleine middenstand wordt geleidelijk onteigend. De kleine baasjes kunnen de concurrentie onder de nieuwe voorwaarden niet meer volhouden. Middenstanders worden als doodgewone proletariërs opgeroepen voor de arbeidsdienstplicht en moeten hun bedrijfje in de steek laten. Een drukkende belasting doet veel andere kleinere ondernemingen te gronde gaan. Langzaam maar zeker wordt de ellende, die onder het "democratische" regiem voornamelijk de werkloze arbeiders treft, genivelleerd en over de hele klassen van arbeiders en middenstand verdeeld.

Waardoor is deze economische onderdrukking nodig geworden? De voor het grootkapitaal beschikbare winsten, die in verhouding tot het kapitaal steeds kleiner werden, moesten door een meer rationele productie op peil gehouden worden, allerlei kleine bedrijfjes die de gemiddelde productiviteit naar de laagte brachten moesten worden vernietigd. En tegen het buitenland moest het Duitse kapitaal zich organiseren om te voorkomen, dat de in de Duitse industrie voortgebrachte winsten naar het buitenland wegvloeiden.

Het verzet dat tegen deze politiek ontstond van de kant van proletariaat en middenstanders, en van het buitenlandse kapitaal moest dan worden gebroken door een ontzaglijk machtsapparaat, dat op zijn beurt weer een groot aandeel van de winsten verslond. Verdere vergroting van de macht van de staat werd daardoor nodig, en zo nam de Duitse politiek de ontwikkeling die we zagen, een ontwikkeling: naar steeds groter "krachtvertoon" tegenover binnen- en buitenland.

Het fascisme is dus geen product van de hersenen van een fanatieke gek, het is het noodzakelijke gevolg van de economische ontwikkeling van Duitsland, van het inkrimpen van de winsten opgebracht door de "nationale" industrie. Maar juist deze ontwikkeling heeft de overeenkomstige in het buitenland versneld; iedere verdere machtsuitbreiding van Duitsland dwong de andere landen tot verdere bewapening; iedere economische overwinning van Duitsland betekende een financiële schadepost voor de concurrerende kapitaalsgroepen. Dit had tot gevolg dat deze ook de uitbuiting moesten verscherpen, en de winstproductie verder organiseren. De landbouwcrisiswetgeving voor Nederland is een voorbeeld van de onderwerping van de kleine producent aan de staat, hij heeft een zuiver fascistisch karakter. In de bodemproductiewet, die sinds eind december deel uitmaakt van de Nederlandse oorlogswetgeving, zijn deze maatregelen nog verscherpt.

De verdere machtsontplooiing van het Duitse kapitalisme verscherpt in landen als Engeland de tegenstellingen tussen het grondstoffenkapitaal en het verbruikswaarenkapitaal, en waar het tenslotte om levenskwesties gaat zal de overwinnende kapitaalsgroep de andere met geweld naar zijn wil doen buigen, tenzij de beide groepen zich tot een groter concern aaneensluiten. In beide gevallen betekent het een verscherping van de economische dictatuur van het grootkapitaal, een groeien van het fascisme.

De democratische dictatuur

Dat het fascisme in deze landen zich onder andere politieke verhoudingen doorzet dan in Duitsland, is niet van wezenlijke betekenis. In Frankrijk en Engeland is het parlement van even weinig betekenis als in Duitsland. De overeenkomst van München, die over oorlog of vrede en over een nieuwe verdeling van Europa besliste, gebeurde buiten alle parlementen om. De Franse regeringen verkrijgen de ene volmacht na de andere om op financieel en economisch terrein te doen wat ze willen. De parlementen zijn niet meer dan een schijnvertoning, die de rechtstreekse dictatuur van het grootkapitaal versluiert. Het is waar, dat de onteigening van de kleine bezitters in Frankrijk en Engeland nog niet zo ver is voortgeschreden als in Duitsland. Het verzet van de middenklassen is nog niet gebroken. De "democratische" staatsvorm in die landen laat dan ook nog enige ruimte voor "medezeggenschap" van de kleine bezitters en zelfs van de arbeidersklasse, waardoor de dictatuur van het

grootkapitaal iets wordt verzacht. Vandaar, dat grote gedeelten van deze groepen de "democratie" als een laatste houvast tegen de aanvallen van de industriemagnaten trachten te verdedigen.

Maar ondertussen gaat ook in deze landen de kapitalistische ontwikkeling verder, verscherpt zich de economische druk op het kleinbezit en worden middenstanders verproletariseerd. Naarmate deze druk groeit, naarmate het faillissement dreigender wordt, groeit de afhankelijkheid van deze groepen van het grootkapitaal. Hun verzet wordt zwakker en velen lopen zelfs over naar het fascisme.

Zo zien we dan ook, hoe in Frankrijk de kleinburgerlijke radicaal-socialistische partij (Daladier) als rechtstreekse vertegenwoordiger van het monopoliekapitaal optreedt zo zien we, dat ook de sociaaldemocratie zich bij de financiële volmachten neerlegt. Zelfs de hevigste "democraten" voelen in de kritieke momenten de hopeloosheid van de strijd tegen de dictatuur van het grootkapitaal, en buigen voor zijn wil. Dat is het, wat de "communistische partij" het verraad van Daladier noemt, in werkelijkheid is het slechts de consequentie van de halfslachtige politiek die de kleinburgerij steeds heeft gevoerd als uitloeijsel van zijn halfslachtige klassenpositie.

DE ARBEIDERS moeten deze politiek de rug toekeren. Zij hebben niets te winnen bij de verdediging van het oude regiem van uitbuiting dat "Democratie" heet en dat door de kapitalistische ontwikkeling en dode is opgeschreven. Zij hebben niets te winnen bij de verdediging van het kleine bezit dat woekert van de opbrengst van de arbeid van het proletariaat. Hun taak is niet de verdediging van een oude, rotte en vermolmde maatschappij, hun taak is het opbouwen van een nieuwe wereld. Daarom heeft de strijd tussen "democratie en fascisme" voor ons geen betekenis, voor ons gaat het om de strijd tegen het kapitalisme in zijn geheel.

Nu reeds zien we, dat als het proletariaat, door zijn klassenpositie gedrongen, in verzet komt tegen de uitbuiting, de democratische en fascistische delen van de bourgeoisie één front vormen tegen de arbeidersklasse. Ook om die reden is een strijd tegen het fascisme als zodanig vruchteloos, men kan een kwaad niet bestrijden zonder het in de wortel aan te tasten. En die wortel is het kapitalistische uitbuitingssysteem, de productie van meerwaarde uit de arbeid van het proletariaat. Op die basis groeit het fascisme evengoed als de democratie en zo worden ze als vruchten van dezelfde bodem, bedreigd door hetzelfde gevaar en staan ze zij aan zij om het te bestrijden. Zo brengt de dreiging van een proletarische revolutie het kapitaal tot een eenheid, en reeds de tegenstellingen tussen de kapitalen zelf, die via een oorlog die revolutie voorbereiden, maken het daarom des te nodiger die oorlog te voorkomen, door tot een overeenkomst te geraken.

De Duitse expansie

De tegenstellingen tussen de kapitalen zijn daarom echter nog niet verdwenen. De Duitse expansie gaat verder en moet verdergaan. Want de oorzaken, die tot deze expansie dwingen (men zie ook het artikel over de beurskrach in Duitsland) worden door de annexatie niet weggenomen. Integendeel, de behoeften van de vergrootte Duitse industrie naar grondstoffen en afzetgebieden stijgt, en tegelijk stijgt de macht van de staat, die een verder voortgaan op de ingeslagen weg mogelijk maakt.

Zo zal het Duitse kapitaal er ook in de toekomst naar streven zijn positie in de wereld te verstevigen. Dat kan op vele wijzen, door het verkrijgen van economische concessies, voordelige voorwaarden en kredieten voor levering van grondstoffen; het economisch van zich afhankelijk maken van koloniale en half-koloniale gebieden die betekenis hebben als afzetgebied, of leverancier van grondstoffen voor de productie. Zo dringt Duitsland in Zuid-Amerika in, het profiteert van het conflict tussen Engeland en Mexico, maakt goede zaken in de Japans-Chinese oorlog. In Spanje oefent het zijn militaire apparaat, om als beloning voor de verleende hulp grote hoeveelheden grondstoffen tegen voordelige prijzen naar Duitsland over te brengen. En nu ontsluit de verdeling van Tsjecho-Slowakije een nieuwe weg: de weg naar de Balkan.

Het is nu eenmaal zo, dat economische concessies, voordelige handelsverdragen en kredietbepalingen ten opzichte van vreemde landen, niet gewaarborgd zijn zonder een zekere mate van politieke invloed. Economische en politieke afhankelijkheid van een land gaan hand in hand. Zolang Frankrijk de vorming van de regeringen in Tsjecho-Slowakije in de hand had, was de betaling van de rente op zijn leningen gewaarborgd en omgekeerd zolang Tsjecho-Slowakije economisch van Frankrijk afhankelijk was, moest het Frankrijk politiek ook wel steunen. Nu heeft Duitsland Tsjecho-Slowakije zowel militair als economisch aan zich onderworpen, want de nieuwe rompstaat is voor zijn grondstoffenvoorziening geheel van Duitsland afhankelijk. Tsjecho-Slowakije is een vazalstaat van Duitsland geworden, het eerste bolwerk van de kleine Entente is vernietigd.

Tegelijkertijd wordt een aanval ondernomen op de barricade die wordt gevormd door Joegoslavië en Roemenië. De economische minister Funk reist de Balkan af. Na te Belgrado een belangrijk handelsverdrag met Joegoslavië tot stand te hebben gebracht, ging hij naar Turkije dat een krediet van 150 miljoen Mark kreeg voor bestellingen in Duitsland en het uitvoeren van werken. Ondertussen begint Duitsland met een kolonisatie van de aan Oostenrijk

grenzende gebieden van Joegoslavië. Volgens de beweringen van de Rijkspropaganda wonen in dat gebied 740.000 Duitsers. Ondertussen doen hardnekkige geruchten de ronde dat Duitse agenten stelselmatig vruchtbaar land opkopen van arme Kroatische boeren in het gebied tussen Drau en Sau, dat dan door Duitsers wordt gekoloniseerd. De Duitse propaganda in dat gebied werkt op volle kracht; er zijn 200 afdelingen van de *Deutsche Kulturverband* in Joegoslavië. De Joegoslavische regering houdt rekening met de groeiende macht van Duitsland en gaat zich meer en meer in die richting oriënteren (N.R.C., 7 oktober, avondblad). Ook in Roemenië wordt de positie van Frankrijk verzwakt. Het bondgenootschap met Frankrijk vormt geen voldoende garantie meer voor de aanspraken van Hongarije op de randgebieden, terwijl ook Rusland als bondgenoot voor de grootgrondbezitters niet zonder gevaar is. Vandaar een versterking van de positie van Duitsland ook hier.

Het aandeel van de Frans-Engelse kapitaalsgroepen

De grondstoffenkapitalisten in Engeland kunnen aan deze Duitse expansie niets ernstigs in de weg leggen. Als Duitsland deze gelegenheid tot expansie niet zou krijgen, zou dat een nieuwe ineenstorting van zijn industrie betekenen, met alle gevolgen van dien voor de grondstoffenleveranciers. Toch moeten ze er voor oppassen dat Duitsland niet in de gelegenheid komt hun monopolie te doorbreken, en daar de Duitse expansie in de Balkan gaat in de richting van Roemenië en vooral van Mesopotamië, is het te voorzien, dat de vredelievende houding der oliemagnaten niet voor eeuwig kan zijn.

Andere kapitaalsgroepen, die voornamelijk bij de textiel of de machinebouw zijn geïnteresseerd, worden veel directer het slachtoffer van de Duitse expansie. Blijkbaar hebben die nu de klappen gekregen, en ze zullen dat nog meer krijgen, als Duitsland koloniën (liefst zonder veel grondstoffen) zal verkrijgen.

In het algemeen zal het Frans-Engelse kapitaal er voor moeten oppassen, de controle over het overblijvende gedeelte van Tsjecho-Slowakije geheel en al te verliezen. De kern die overblijft heeft nog steeds een belangrijke industrie, zo zijn daar nog de Skoda-Werke te Pilsen, de Waffenwerke te Brünn, terwijl misschien nog belangrijke industrieën te Ostrau overblijven. Maar deze industrieën zullen niet verder kunnen werken als zo zich niet van grondstoffen kunnen voorzien, en de Tsjechische staat zal ook voldoende geld moeten hebben om zijn kapitaalsverplichtingen na te komen. Vandaar de plannen voor een nieuwe Frans-Engelse lening aan Tsjecho-Slowakije. Engeland zou £10.000.000 ineens leveren, later nog £20.000.000. Over een Franse lening van eveneens £20.000.000 wordt op het ogenblik onderhandeld. Tezamen zullen Engeland en Frankrijk waarschijnlijk dus een nieuw kapitaal van ongeveer £50.000.000 (f450 miljoen) in de Tsjechisch industrie steken. Natuurlijk worden die leningen bij het grote publiek ondergebracht, zodat het grootkapitaal de eventuele verliezen niet zal hebben te dragen. Wel zal het profiteren van de winsten, die met behulp van dit krediet uit de Tsjechische arbeiders zal worden geperst.

De strijd van de kapitalen zal verder voortgang vinden. De Engels-Amerikaanse grondstoffenkapitalisten, die aan de hele industriële wereld hun waren verkopen, hebben weliswaar geen belang bij een ineenstorting van de Duitse productie, maar zij moeten evenzeer voorkomen, dat de Engelse of Franse industrie door Duitsland wordt doodgeconcurrereerd. Tegelijkertijd moeten zij er voor oppassen, dat het Duitse kapitaal de heerschappij over belangrijke grondstoffengebieden aan Engeland onttrekt om ze in eigen beheer te nemen, het verlies dat de oliemagnaten hebben geleden door de "nationale bevrijding" van Rusland ligt hun nog vers in het geheugen. Zo zijn aan de ene kant de belangen van Duitse en Engelse grootkapitalisten verbonden, maar evenzeer komen ze met elkaar in botsing op ander terrein. En naarmate de macht van het Duitse kapitaal groeit, groeien de tegenstellingen - evengoed als de onderlinge verbondenheid die gelegd wordt door de wederzijdse afhankelijkheid van leverancier en koper. En daarnaast verdiepen zich voortdurend de tegenstellingen met de nieuwe opkomende industriële grootmachten Rusland en Japan, die ook weer onderling in scherpe tegenstelling staan; tegelijk ontwikkelt zich de concurrentie tussen Amerika en Engeland wat zich bijvoorbeeld uit in het Mexicaanse petroleum-conflict.

Zo is het een wirwar van onderlinge tegenstellingen, die zich steeds verder toespitsen, door alle oorlog of vrede heen. Het kapitalisme zelf kan hen niet tot een oplossing brengen, omdat ze in het wezen van het stelsel zelf liggen. Geen oorlog en geen vrede, niets kan ze uit de wereld helpen, behalve de revolutie van het proletariaat, dat het eeuwige slachtoffer is van de strijd van zijn uitbuiters zo goed als van hun eensgezindheid.

BRIEF VAN KARL LIEBKNECHT

Berlijn, 8 mei 1916.

“Aan het Koninklijk Militaire Gerechtshof, Berlijn.

Inzake de strafzaak tegen mij merk ik nog op:

1. Landverraad is voor de internationale socialist volkomen nonsens. Voor hem bestaat geen vijandelijke macht, waaraan hij zelfs maar in gedachte "een dienst zou kunnen bewijzen". Hij staat tegenover elke vreemde kapitalistische regering even revolutionair gezind als tegenover de eigene. Niet: "een vijandige regering hand- en spandiensten bewijzen", maar "in internationale samenwerking met de socialisten van de andere landen aan alle imperialistische machten tegelijk afbreuk doen", dat is de kwintessens van zijn streven.

Hij strijdt in naam van het internationale proletariaat tegen het internationale kapitalisme. Hij grijpt hem dáár aan, waar hij hem ontmoet en met succes kan treffen. Dat is: in het eigen land. In het eigen land bestrijdt hij de eigen regering in naam van het internationale proletariaat als vertegenwoordigers van het internationale kapitalisme. In dit dialectisch proces, in de nationale klassenstrijd tegen de oorlog.

Dat is de zin van de woorden van Jaurès, die als motto gekozen zijn bij mijn eind maart 1915 verschenen geschrift "Klassenstrijd tegen de oorlog".

2. Zouden bijvoorbeeld de Duitse socialisten de Engelse regering en de Engelse socialisten bijvoorbeeld de Duitse regering bestrijden, dan ware zulks dwaasheid of erger. Wie de vijand niet in de vertegenwoordigers aanvalt, in hen, die hem van aangezicht tot aangezicht tegenover staan, doch in degenen voor wie hijzelf veilig buiten schot is, evenals zij voor hem, en dan nog wel helemaal onder goedkeuring en op verlangen van de eigen regering (dat wil zeggen slechts de vertegenwoordigers van het imperialisme tegenover welke hij direct komt te staan), is geen socialist, maar treurige dienaar van de heersende klasse. Een dergelijke politiek is oorlogsophitsing en geen klassenstrijd, maar het tegendeel daarvan.

Ongetwijfeld heeft de internationale socialist, en zeker hij, aangezien hij de klassenstrijd tegen de eigen regering voert, het recht ook vreemde regeringen aan te vallen. Daarvoor echter zijn in alle landen, ook in Duitsland, genoeg krachten, valsheid en demagogie, zodat hij zijn volle kracht moet wijden aan de aanval, tegen de eigen regering, om tenminste de ergste verwarring tegen te gaan.

Daarom heb ik mij hier niet bezig te houden met de zonden van anderen, doch met die van de Duitse regering; ja, het is geen plicht vreemde regeringen tegen ongegronde beschuldigingen in bescherming te nemen, omdat onwaarheid nooit te vergoelijken is en omdat dergelijke onwaarheden thans meer dan ooit dienstbaar werden gemaakt aan het verwerpelijke doel van volksophitsing en het prikkelen van de oorlogshaat. Ik heb de buitenlandse regeringen, waar zich maar de gelegenheid voordeed in haar eigen landen met open vizier bestreden, en deed zulks in Duitsland, wanneer ik daarvan in het buitenland succes in socialistische zin verwachtte of daardoor tegelijk openlijk de Duitse regering kon aanvallen.

Wegens mijn strijd tegen het Tsarisme en de Tsaristische politiek van de Duitse regering ben ik jarenlang door de Duitse overheid vervolgd. Onmiddellijk voor het uitbreken van de oorlog werd ik daarvoor door het Pruisische Huis van Afgevaardigden - alle parlementaire overleveringen ten spijt - uit haat en verontwaardiging voor de ereraad van de balie gedaagd; gedurende de oorlog - in november 1914 werd het proces tegen mij met een schuldig bevinden geëindigd. Ik zal daarvoor het materiaal overhandigen, waaruit valt op te maken, hoe ik onder de tegenwoordige verhoudingen aanvallen op vijandige regeringen beschouw.

3. Het behoort tot het wezen van de bewuste internationale strijd, dat de socialist de samenwerking van socialisten in alle landen beziet als een onverbreekelijk geheel, dat hij *bewust*, voor zijn deel, in zijn land meedoet aan deze arbeidsverdeling voor een gemeenschappelijk deel, dat hij *bewust* zijn strijd en die van de socialisten in de andere landen beschouwt als elkaar aanvullende functies en zo tevens de strijd tegen de regeringen in zijn bewustzijn opneemt.

De tegenstander in het eigen land ten opzichte van dit internationale gezichtspunt naar voren te schuiven, kan de indruk maken van een verontschuldiging, van onzekerheid, van besluiteloosheid en daardoor de klassenstrijd verzwakken. Wanneer dit standpunt uitgesproken moet worden dan slechts als propaganda onder hen, die te winnen zijn voor de internationale socialistische politiek tegen de oorlog en om deze politiek tot een bewuste politiek te maken bij hen die haar voeren. In deze zin en in deze vorm treedt de oorlog van het kapitalisme de sociale revolutie van de arbeidersklasse tegemoet."

Dienstplichtige Liebknecht

Weet gij waarvoor? [Gedicht]

Weet gij makker, waarvoor gij sterven gaat
Als gij denkt als fiere Marsianen?
Weet gij, op welke plaats gij staat,
Als g'hebt diploma... Moordexamen?
Weet gij makker, wien gij doden moet,
Als men U wijst d'andere barbaren?
weet gij, waarvoor g'uw jonge bloed,
En g'uw jong lichaam steeds moet sparen?
Dat is... omdat gij heden zijt,
Het materiaal voor winstobjecten!
Wat steeds het allerbest gedijt,
Wanneer miljoenen wreed verrekten!
Dat is... voor één belangengroep,
Een industrie van... massamoord!
Dat is ... en Skoda, Vickers, Krupp,
Een Schneider, Armstrong... enzovoort!
Daarom geeft men U die ijd'le frazen,
Van "Natie", "Eer", en "Vaderland",
En stuurt men U straks, vermeende dwazen,
In bloed en modder... NIEMANDSLAND ¹

De economische crisis in Duitsland

Indien we naar een verklaring zoeken van de beurscrisis in Duitsland, zullen we het gebied van de beurs moeten verlaten en allereerst dat van de productie moeten betreden.

In "Het Volk", waar getracht werd een verklaring van deze beurscrisis te geven, wordt deze methode niet gevolgd; daar blijft men op het gebied van de beurshandel en verklaart deze beursineenstorting uit de grote hoeveelheid aandelen, die door kapitalisten en Joden, die geen vertrouwen in het Hitler-regiem zouden hebben, op de markt zou zijn gegooid. Daardoor zou het aanbod groter worden dan de vraag, met het gevolg dat de koersen zouden dalen.

Feitelijk worden op bovengenoemde wijze de koersen van de aandelen dus afgeleid uit een veranderde verhouding van vraag en aanbod. Maar het is duidelijk, dat dan pas een verklaring van de aandelenkoersen wordt gegeven, indien uitgegaan wordt van het feit, dat vraag en aanbod gelijk zijn.

Hoe de aandelenkoers tot stand komt

Zoals bekend kan een ieder, die over een bepaalde hoeveelheid geld beschikt, in het bezit komen van een aandeel. Bij ondernemingen, die aandelen uitgeven, is dus niet één kapitalist met *zijn* eigen kapitaal, maar er zijn meerdere geldbezitters, die kapitaal bijeenbrengen om daarvoor de winstbrengende arbeidskracht te laten inwerken op grondstoffen en machines. De ondernemer of de directie is hier slechts de dirigent over vreemd kapitaal.

Het kapitaal van deze ondernemingen is dus niet van één persoon. Het kapitaal is hier onpersoonlijk.

Maar aan het onpersoonlijk karakter van het kapitaal van de ondernemingen zit het volgende vast. Veronderstel echter eerst eens, dat A aan B 1000 kg. koffie verkoopt. B moet dan aan A f1000,- betalen. A trekt bijvoorbeeld op B een wissel van f1000. Als B deze wissel betaalt, dan is hij daarmee ook de bezitter van de goederen. Deze wissel was dus een aanwijzing van A op B, dat hij een vordering had van f1000.-. Indien de verkoop contant geschiedde,

¹ This poem is certainly not by Herman Gorter or Henriëtte Roland Holst-van der Schalk, and it doesn't look like a translation neither; it might well have been written by Theo Maassen who was excluded from the G.I.C. around this period.

dan had echter niet de betaling van deze f1000.- tegelijk een goederenoverdracht plaats. Ook al zou de koop niet contant geschieden, dan blijft dit feit bestaan, dat naast de latere betaling van de wissel een goederen-overdracht plaats vindt.

Dit nu is niet het geval bij de verkoop van aandelen. Daarbij vindt geen goederenoverdracht plaats. Er is bij de verkoop van een aandeel alleen een overdracht op een deel van de te verwachten winst. De waarde van het aandeel (de koers) moet dan ook niet gezocht worden in de waarde van de grondstoffen, machines, gebouwen enzovoort van de onderneming, maar de koers wordt bepaald door de grootte, dus door de hoeveelheid van de te bereiken winst.

De aandelenkoers wordt dus niet bepaald door vraag en aanbod van aandelen op de beurs. Deze hebben slechts invloed op de koersschommelingen, die zich bewegen om het punt, zoals we dit boven hebben vastgesteld.

Maar als de aandelenkoers dus eigenlijk bepaald wordt door de grootte van de winst, die zelf weer in het productieproces wordt voortgebracht, dan is het duidelijk, dat de beurs-crisis uit het productie-proces moet worden verklaard.

Willen wij de Duitse beursineenstorting kunnen begrijpen, dan zullen we dus genoodzaakt zijn een blik te werpen op het Duitse productie-proces.

Nog geen jaar geleden, dus ongeveer eind 1937 kon men in de kranten zeer alarmerende berichten lezen. Er was weer een nieuwe crisis. Het Amerikaanse marxistische tijdschrift "Living Marxism" begroette haar in een artikel getiteld: "Welkom Crisis".

Eind 1932 had de wereldcrisis haar dieptepunt bereikt en weer nieuwe perspectieven voor het kapitaal geopend. Geweldige winsten werden vanaf die tijd weer gemaakt. Een golf van optimisme voer weer door de hersenkanalen van de kapitalisten. En zo waren deze kanalen door optimisme gevuld, dat weer met veel bravoure werd gesproken over de "elasticiteit", dus van de veerkrachtigheid, vastheid en aanpassingskracht van het kapitalisme.

Slechts hier en daar klonk heel flauw de stem van de marxistische econoom, die het kapitaal niet veel goeds voorspelde. Maar deze zwakke stem klonk niet door de uitbundigheid der winstvergarende kapitalisten heen.

Krachtiger slagen zouden moeten worden uitgedeeld, voordat de kapitalisten weer aan hun verstand kon worden gebracht, dat het kapitalisme die maatschappijorde is, waar de ene crisis de andere met absolute zekerheid volgt, aldoor na een steeds kortere periode terugkomt. Geweldige klappen werden op de New-Yorkse, Londense en Amsterdamse beurs uitgedeeld. Verliezen werden op één dag geleden, zoals ze niet eens bij de crisis van 1929 waren voorgekomen. Dit alles is nog in 1937-1938 gebeurd.

Uit Duitsland hoorden we een gehele tijd van deze beursineenstortingen niets. Men, dus de democratische pers, had genoeg aan haar eigen crisis. En juist nu, terwijl het democratische kapitaal zich weer een weinig schijnt te herstellen, nu komt met één slag de Duitse beursineenstorting weer alle oplevende illusies verduisteren.

Weliswaar juichen de heren, dat het in Duitsland slecht gaat en wijzen zij op de fascistische economie die geen zekerheden biedt, maar dit moeten zij ook doen om hun eigen ineenstortingen op economisch gebied te bemantelen.

Maar één ding, hoe de burgerlijke of sociaaldemocratische en stalinistische pers ook juicht, één feit blijft met zekerheid staan. En dat is: de Duitse crisis valt vrijwel in dezelfde periode als de ineenstortingen op de democratische beurzen.

De oorzaak van de crisis

Alvorens tot het Duitse productieproces over te gaan, allereerst enkele opmerkingen over de wezenlijke oorzaak der crises.

De winsten, die de kapitalistische klasse maakt, worden door de arbeidersklasse voortgebracht, doordat de kapitalisten een bepaalde, hoeveelheid arbeid, die de arbeiders in hun fabrieken verrichten, niet betalen. De tijd, die de arbeiders niet uitbetaald krijgen, zijn zij echter toch in de fabriek en brengen producten voort. In de producten zit dus een bepaalde hoeveelheid onbetaalde arbeid. In elk eindproduct zit dus niet alleen grondstoffen, en arbeidsloon, maar ook nog een hoeveelheid onbetaalde arbeid (meerwaarde).

Nu komt het er voor de kapitalist op aan, de goederen te verkopen. Dan immers wordt het deel onbetaalde arbeid in klinkende munt (of desnoods in andere goederen) omgezet. Is de kapitalist daarin geslaagd, dan heeft hij het doel van de productie bereikt. Dan heeft hij de onbetaalde arbeid (de meerwaarde) in goud omgezet of nog anders uitgedrukt: hij heeft de meerwaarde gerealiseerd.

Zo verloopt heel in het kort geschetst de uitbuiting der arbeiders, de wijze dus waarop de kapitalisten aan hun geld komen.

Maar deze winsten kunnen de kapitalisten niet allemaal zelf verbruiken. Hij moet nieuwe machines kopen, want zijn concurrenten op de wereldmarkt liggen op de loer hem de nek te breken als ze er de kans voor krijgen. Deze kapitalisten doen dit niet uit een of andere winstzucht, maar zij moeten er voor zorgen hun kapitaal winstgevend (rendabel) te houden.

Wil de kapitalistische klasse rendabel verder blijven werken, dan moet zij echter niet alleen het kapitaal uitbreiden. Steeds méér machines er grondstoffen moeten door steeds *minder levende arbeidskracht* in beweging worden gebracht.

Alleen als haar dat lukt, dan slaagt haar verdere. winstproductie. Dan pas is zij instaat, het geweldig uitbreidende kapitaal in de vorm van machines, grondstoffen, gebouwen enz. door vergrote uitbuiting tot nieuw kapitaal te maken. Dit is de grondslag, waarop het kapitaal zich beweegt.

Maar tegelijkertijd is het de oorsprong, niet alleen van de tegenstellingen tussen de kapitalisten, dus het is niet alleen de oorzaak der oorlogen, maar tegelijkertijd, wanneer het bovengenoemde proces van uitbreiden faalt, de oorzaak van de crises.

De geweldige, steeds meer uitbreidende massa's kapitaal vereisen om rendabel te blijven een steeds grotere hoeveelheid meerwaarde, dat wil zeggen een steeds grotere uitbuiting van de arbeiders.

Maar hoe groter deze kapitalen worden, des te moeilijker kan de grote hoeveelheid meerwaarde worden opgebracht: tot een punt aanbreekt, waarop de productie niet meer winstgevend kan verlopen. De uitbreiding, de accumulatie van het kapitaal kan niet verder gaan en met honderdduizenden worden de arbeiders op straat gesmeten.

De chaos van de productie is dan openlijk tot uiting gekomen in de chaos der crisis.

De crisis in Duitsland

In Duitsland voltrekt het bovenbeschreven proces zich in wezen op dezelfde wijze. Maar toch zijn er meer precieze aanduidingen, waaraan we dit algemene kunnen illustreren.

Het Duitse kapitalisme, dat na de oorlog door de democratische kapitalisten gedwongen werd zo goed als haar gehele bewapening uit te leveren of te vernietigen, heeft nu een geheel nieuwe weermacht nodig. De militarisering van Duitsland voltrekt zich in een tempo, zoals we dit tot op heden nog nooit hebben gekend.

Dit proces van herbewapening moest, vooral gezien tegenover de democratische landen, in een veel stormachtiger tempo verlopen.

In het artikel: "De dreigende oorlog" (P.I.C., april 1937, nr. 1) vindt men uiteengezet, hoe na de inflatie van 1923, de Duitse bourgeoisie door grote leningen van onder andere Engeland weer in staat gesteld werd een nieuw betaalmiddel en de nodige grondstoffen uit het buitenland voor de industrie te verkrijgen.

Als gevolg van de crisis van 1929 kon het Duitse kapitaal de opgenomen verplichtingen niet meer voldoen. Van het begin van de crisis in 1930 bleek de betaling van rente en aflossing van het geleende kapitaal niet meer mogelijk. De buitenlandse kapitalisten, zelf in moeilijkheden gekomen door de wereldcrisis, eisten terugbetaling. "De gewone kapitalistische rechtsgang is nu, dat de garanten worden aansprakelijk gesteld, wat in dat geval betekende, dat de staatsinkomsten en het kapitaalseigendom van de grote economische organisaties van Duitsland voor het betalen aan de buitenlandse geldschieters moesten dienen. In één woord, de Duitse kapitaalbezitters werden met onteigening bedreigd."

Deze dreigende onteigening van het bezit der grote Duitse kapitalen was de oorzaak van het hervatten van de bewapening. De bourgeoisie moest haar politieke macht organiseren om onder de dreigende onteigening uit te komen.

Duidelijk blijkt de herbewapening uit de gegevens, die Fritz Sternberg² ons verschafte in zijn "Deutschland Wohin?" (Waarheen gaat Duitsland?)

² For Fritz Sternberg, see : <https://aap.be/Pages/Theme-Theories-On-Capitalist-Crises.html#frit>.

De Duitse ijzer- en staal-productie bedroeg in:

Maandelijks gemiddelde	Totale ijzeropbrengst	Ruwstaal vervaardiging	Ijzererts-invoer
1929	1.544.000 t.	1.354.000 t.	1.413.000 t.
1932	515.000 t.	479.000 t.	283.000 t.
1933	699.000 t.	632.000 t.	381.000 t.
1934	1.103.000 t.	990.000 t.	689.000 t.
1935	1.467.000 t.	1.342.000 t.	1.172.000 t.
1936	1.744.000 t.	1.598.000 t.	1.539.000 t.

Openlijk trouwens deelt de *Reichs-Kredit-Gesellschaft* in haar commentaar op deze cijfers mede, dat de stijging van de ijzererts-productie samenhangt met de "algemene bewapeningsgolf".

De bedrijven, die van de staat steeds grotere, opdrachten ontvangen en die de *afname* "voor 100%" garandeert, kunnen al deze orders niet meer verwerken. Nieuwe uitbreiding van de zware industrie is dus vóór alles noodzakelijk. Eind 1936 meldde de *Reichs-Kredit-Gesellschaft* dan ook: "Waren er voor 4 jaar reusachtige capaciteits-reserves van de productiemiddelen en grondstoffen-industrieën helemaal niet benut en uitgeschakeld, heden zijn de productiemogelijkheden in vele takken niet alleen volkomen benut, maar er bestaat vanwege de dringende opdrachten noodzakelijkheid, grote nieuwe beleggingen te voltrekken".

Hieruit zien we dus, dat de aanhoudende stroom van staatsopdrachten uitbreiding van de bedrijven noodzakelijk maakte en dat voor deze uitbreiding nieuw beleggingskapitaal nodig was.

Zoals reeds gezegd is het de staat die de voornaamste afnemer is van deze wapen-industrie. De officiële berichten spreken van "100 procent". Weliswaar kan de afname echter voor 100% gegarandeerd zijn, maar dit wil niet zeggen dat de staat alle wapens en munitie opslaat. Er gaat bijvoorbeeld wapentuig naar Spanje en voor korte tijd ook nog naar China, waarvoor in ruil allerlei grondstoffen worden verkregen. Maar voor het wezenlijke van deze uiteenzettingen is dat niet van belang.

Dat de staat inderdaad een geweldige directe afnemer is van de wapenindustrie (waardoor tegelijkertijd de gehele productiemiddelen-industrie in beweging wordt gezet) blijkt uit het volgende staatje:

	TOTALE UITGAVEN VAN DE STAAT miljard Reichsmark	BEWAPENINGS- UITGAVEN miljard Reichsmark
1933-1934	9.7	3.0
1934-1935	12.2	5.5
1335-1936	16.7	10.0
1936-1937	18.8	12.6

Zoals reeds hiervoor gezegd, zit in de producten niet alleen de waarde van de grondstoffen en het arbeidsloon, maar ook de hoeveelheid onbetaalde arbeid (meerwaarde).

Zolang deze miljarden aan kanonnen en munitie nog opgestapeld liggen, ligt de meerwaarde ook bevroren. Dat wil dus zeggen, de meerwaarde kan nog niet worden gerealiseerd en het Duitse productieapparaat moet worstelen met de middelen om te kunnen uitbreiden.

Maar uitbreiden kan het slechts uit de winst van de arbeiders. Er. deze ligt ongebruikt, opgestapeld. De Duitse staat is weliswaar voor "100 procent" afnemer van de wapenindustrie, maar daarmee is nog helemaal niet gezegd, dat de staat haar schulden aan de kapitalisten kan voldoen. De Duitse kapitalisten worden in werkelijkheid betaald naast aanwijzingen in grondstoffen ook in schuldbrieven.

De balansen kunnen dus zeer goed grote winsten aanwijzen, maar dat zijn slechts winsten op papier. Tot op heden is de Duitse staat nog niet in staat geweest, de winst die in de niet gebruikte kanonnen opgestapeld ligt, te realiseren. En zolang zullen de Duitse kapitalisten op de inning van hun vorderingen moeten wachten. Zowel de

Duitse kapitalisten als hun algemene vertegenwoordiger, de staat, zitten dus in moeilijkheden. Hoe uit deze impasse te komen? Dit kan slechts op twee wijzen: nr. 1. door vergrote uitbuiting en gewelddadige uitbreiding. Dat het eerste zich heeft voltrokken weten we ook zonder cijfers. Het is het "gewone" middel van de heersende klasse om de werking van de crisis te verzwakken.

Van de tweede wijze hebben we het praktische voorbeeld in de gewelddadige inlijving van Oostenrijk. Ofschoon er geen schot is gevallen zou men in die zin kunnen zeggen, dat door middel van het dreigen met de wapenen, de meerwaarde in de kanonnen vervat, zich heeft gerealiseerd in de vorm van de inlijving van Oostenrijk bij Duitsland.

De inlijving van Oostenrijk

Uit de berichten, die na de inlijving in de verschillende tijdschriften verschenen, zoals bijvoorbeeld "The Economist" (nr. 4935, blz. 672), "Die Bank" (30 maart 1938), "Economische Voorlichting" (25 maart 1938) en de Mededelingen van de Nederlandse Kamer van Koophandel in Duitsland (april 1938), kon men tenslotte dit belangrijke feit leren, dat de goudschat van het Duitse Rijk bijna $3\frac{1}{2}$ -voudig steeg door de inlijving.

In die tijd bedroeg de Duitse goudvoorraad Reichsmark 76,2 miljoen in goud en vreemde valuta. De Oostenrijkse Bank daarentegen bezat 422 miljoen shilling (197 miljoen Reichsmark). Hierbij moet nog gevoegd worden, de sommen behorende aan Oostenrijk op de verschillende clearing-rekeningen, tot een bedrag van bijna 200 miljoen shilling. (93 miljoen Reichsmark), Hiervan was 60 miljoen shilling. aan Engeland schuldig, zodat Duitsland een vordering kreeg in vreemde valuta van 160 miljoen shilling. (65 miljoen Reichsmark).

De totale winst was dan 262 miljoen Goud-Mark of bijna $3\frac{1}{2}$ maal de goudreserve van het Rijk. Door Oostenrijk binnen te rukken, werd één der zwakste schakels van de tegenstander doorbroken.

Reeds lang had Duitsland handels- en daarmee betalingsmoeilijkheden met Oostenrijk gehad. De laatste tijd vóór de inlijving immers was de Duitse invoer in Oostenrijk niet zo hoog door de hoge Duitse prijzen. Omgekeerd was dit juist een stimulans voor de Oostenrijkse export naar Duitsland. Het gevolg hiervan was een snelle groei van de Duitse clearing-schuld aan Oostenrijk, zodat Duitsland in november 1937 genoodzaakt was de invoer uit Oostenrijk met 40% te verminderen.

Doordat de producten echter nodig waren en de grote clearing-schuld staan bleef, stegen de spanningen tussen beide landen, die ten slotte radicaal werden opgelost door de inlijving van Oostenrijk, met de voordelen zoals boven genoemd.

We zullen thans niet ingaan op de oplossing van verschillende moeilijkheden van de Duitse industrie door de inlijving. Alleen wijzen we er op, dat ook het houttekort voor een vrij belangrijk deel thans voor Duitsland is opgelost.

Maar het belangrijkste uit dit bovenstaande is, dat het Duitse kapitaal uit de nood van de *crisistoestand* tot de inlijving moest overgaan.

Het Duitse kapitaal was echter nog niet gered. Het geweldige productieapparaat was met een dergelijke overwinning nog niet geholpen. De bijna 300 miljoen Reichsmark plus enkele kleinere voordelen kwamen als een druppel water op een gloeiende plaat.

Weliswaar was de crisistoestand door de inlijving iets afgezwakt, maar de crisis van het kapitaal bleef voortduren.

De staat kon de kapitalisten niet helpen. En deze wéér, zijn niet in staat om de winsten die op papier staan, in werkelijkheid uit te keren. Op de beurs komt dan de moeilijkheid openlijk naar voren. Het niet uitkeren van de winst en de vermindering van de winstmogelijkheden komt dan tot uiting in het dalen van de koersen. Een ieder tracht dan zijn aandeel zo voordelig mogelijk nog te verkopen. Een vloed van aandelen overstroomt dan de beurs, tot als het ware een paniek een ieder grijpt.

De aandelen worden dan met pakketten tegelijk op de markt gesmeten. De beurs kan dit alles niet verzwelgen. Er zijn geen kopers, integendeel het aantal verkopers groeit steeds meer.

De crisis van het Duitse kapitaal

Uit het bovenstaande zien we, dat de beurskrach niet anders was dan een productie-crisis, dat haar oorzaak niet lag in het stijgende aanbod van de aandelen of de angst der kapitalisten in een oorlog gesleept te worden door Hitler.

Een oorlog is juist voor het Duitse kapitaal het enige redmiddel, naast een nóg grotere uitbuiting van de arbeiders.

Maar noch een oorlog, noch een wreder uitbuiting zal haar uit de impasse kunnen redden. De beweging van het kapitaal blijft zowel vóór als ná de oorlog, uitbreiding van het dode kapitaal door steeds minder levende arbeidskracht op gang gezet. Hoe geconcentreerd, gecentraliseerd en geaccumuleerd het Duitse kapitaal ook moge worden, wat blijft dat is de wet, dat steeds moeilijker de rentabiliteit verloopt.

Zo sleept het Duitse kapitaal (en dat geldt ook voor al het kapitaal) zich voort op de weg van de ondergang. Zo rekt zij haar parasitair bestaan voort, ten koste van het leed en straks van de dood van miljoenen arbeiders.

Gesperantistoj!

Abonu "Klasbatalon", organon de la Sovetkomunista Frakcio en SAT. Enhavo de SEPTEMBRA numero:

Postkongresaj riprensoj. Partio k laborista klaso. La kunveno de la Sovet-Komunista Fraicio en SAT en Bruselo. Pri la dua internacia kongreso de la Junularo por la paco. Leterkesto.

Demandu la distribuantojn de R.C. aŭskribu al J. Meyer.

Klassenbeweging III

III. (Slot volgt).

In het eerste artikel werd de taak van de oude arbeidersbeweging in het opkomende kapitalisme geschetst. In het tweede werd het ontstaan van revolutionaire bedrijfsorganisaties in Duitsland behandeld en de strijd die binnen de jonge K.P.D. om de B.O.'s werd gevoerd. Hier willen we in korte trekken nagaan, welke opvattingen in de revolutionaire periode van 1919-1923 ontstonden.

De jonge radenbeweging in Duitsland maakte dus in één slag duidelijk, dat zich in de gedachtewereld van vele arbeiders belangrijke omvormingen hadden voltrokken omtrent het voeren van de klassenstrijd. Maar deze omvormingen vormden volstrekt geen eenheid en dus traden al direct verschillende richtingen in de radenbeweging op. Algemeen was men het er over eens, dat de nieuwe organisatie van de arbeiders zich op de grondslag van het bedrijf moest voltrekken en dat de hele organisatie zo moest worden opgebouwd, dat zich niet opnieuw een "bonzendom", een "leiderskliek" kon vormen. Algemeen was men het er over eens, dat de nieuwe organisatie een miljoenenorganisatie moest zijn, die de grote meerderheid van de arbeidersklasse moest omvatten, en dat deze de dictatuur van het proletariaat moest belichamen. "Een organisatie van miljoenen, van vele, vele miljoenen bewuste communisten is nodig. Zonder deze overwinnen wij niet..." (Gorter: "De organisatie van de klassenstrijd").

Maar direct bij de oprichting van de A.A.U.D. kwam al het twistpunt naar voren, of deze algemene Arbeidersbond de enige organisatie van de strijdende arbeiders moest zijn, of dat daarnaast nog een politieke partij nodig was (in dat geval de K.A.P.D.). Dit geschilpunt leidde reeds in december 1920 tot een splitsing. Voor de A.A.U.D. was dit een geweldige aderlating, die misschien de helft van het aantal aangesloten bedrijfsorganisaties omvatte.

Deze afgescheiden A.A.U.D. (Eenheidsorganisatie) gaf in 1922 de volgende tijdschriften uit: "Die Einheitsfront" (Berlijn), "Der Weltkampf" (West-Saksen en Zwickau), "Der Unionist" (Hamburg), "Die Revolution" (Ost-Saksen). Verder voerde het blad van Pfempfert "Die Aktion" ook een krachtige propaganda voor de Eenheidsorganisatie. Volgens de verklaringen van de Eenheidsorganisatie was ze in 1922 reeds in staat 6% van de Duitse bedrijven te kunnen "overnemen", terwijl ze haar ledental op gaf met 212.000. Nu is dit zeer waarschijnlijk alleen een "propagandacijfer", maar in ieder geval blijkt uit het boven staande, dat de stroming, die tegen iedere partijvorming was gericht, zeer krachtig was.

De ontwikkeling van de klassenstrijd had dus deze twee hoofdstromingen in de radenbeweging gebracht. Welke richting was de juiste? Of had ieder voor zich een deel van de juiste strijdwijze? Of waren ze beide fout? In welk opzicht speelde de traditie van oude opvattingen nog een rol in beide stromingen? Met andere woorden: in welk opzicht verrijkt deze strijd binnen de radenbeweging ons inzicht in de strijd voor het communisme? Om dit te onder zoeken, moeten we beide stromingen nader beschouwen.

K.A.P.D. en A.A.U.D

Het toenmalige standpunt van de A.A.U.D. en de K.A.P.D. vindt men het helderst geformuleerd in Gorters "Open brief aan Partijgenoot Lenin" (1921). Dit geschrift behoort nog altijd tot de allerbeste werkjes, waarover de radenbeweging beschikt, al is het daar ontwikkelde standpunt betreffende de Algemene Arbeidersbond en de betekenis van de partij naar onze mening verouderd. Maar nergens anders is zo duidelijk de grondslag van het marxistische anti-parlementarisme blootgelegd en nergens anders wordt zo duidelijk aangetoond, waarom de arbeidersklasse geen hulp te verwachten heeft van de boeren of de kleine middenstand.

Na de "Open Brief" verschenen van de hand van Gorter "De Algemene Arbeidersbond" en "De organisatie van de klassenstrijd", die meer in het bijzonder handelen over de toenmalige opvattingen omtrent de verhouding van de Union tot de hele arbeidersklasse, de verhouding van de Union tot de K.A.P.D. en omgekeerd en de verhouding van partij en Union tot de dictatuur van het proletariaat.

De oorsprong van de opvattingen van A.A.U.D. en K.A.P.D. dragen duidelijk de sporen van hun ontstaan uit een stagnerende revolutie. Ja, nu we ongeveer 20 jaar verder zijn, kunnen we zeggen van een terugvloeiende revolutie. Had de revolutie zich in 1919 meteen doorgezet, zodat de arbeidersraden overal waren begonnen de bedrijven te onteigenen en de politieke macht direct in de hand te nemen, dan hadden al deze vraagstukken er anders uitgezien. Maar zo was het niet. Wel streden honderdduizenden tegen het Duitse kapitaal en z'n handlangers, maar ze konden toch niet de taak van de 20 miljoen proletariërs, die Duitsland telde, overnemen. De grote massa keek lijdelijk toe, hoe de strijdende minderheid door de witte benden werd afgeslacht. Zodoende was het duidelijk dat de revolutie een langdurig proces zou zijn. Gorter schreef in de "Open Brief": "Daar de revolutie in West-Europa zeer moeilijk zal zijn, en dus naar alle waarschijnlijkheid zeer langzaam zal gaan, komt er een lange overgangstijd, waarin de vakverenigingen niet meer deugen, en de sovjets er nog niet zijn. Deze overgangperiode zal aangevuld worden door de strijd tegen de vakverenigingen, door hun verandering, door hun vervanging door betere organisaties. Vrees niet, daarvoor zullen we de tijd hebben! Nog eens, dit zal niet gebeuren, omdat wij, linkerszijde, het willen, maar omdat de revolutie deze nieuwe organisaties vereist. Zonder die kan de revolutie niet zegevieren." Een langdurig proces was nodig "om de slaafse, reformistische, sociaal-patriottische massa te veranderen" en dat kon zich slechts voltrek kon, door het voorbeeld van strijden in bedrijfsorganisaties.

Daarom moest dus al strijdend de organisatie "van vele, vele miljoenen", de "Algemene arbeidersbond", worden opgebouwd. En als deze organisatie dan de grote meerderheid van het proletariaat omvatte, zou deze het orgaan van de dictatuur van het proletariaat zijn. Een dictatuur gedragen door de meerderheid van de arbeidersklasse, dus een werkelijke klassendictatuur.

Maar toch zou deze massa-organisatie volgens de zienswijze van de A.A.U.D. en de K.A.P.D. niet voldoende zijn, om de overwinning te verzekeren, omdat de grote massa over te weinig kennis beschikte, om geheel haar eigen directe leider te zijn. Want "grote delen van het proletariaat ontbreekt het aan voldoende kennis. Zij weten niet genoeg van economie en politiek, van de nationale en internationale politieke en economische gebeurtenissen, van haar samenhang en van haar invloed op de revolutie. Zij kunnen daar niet van weten door hun toestand als klasse. Daarom kunnen zij niet te rechter tijd handelend optreden. Zij handelen als zij niet, zij handelen niet, wanneer zij wél handelen moeten. Zij zullen zich zeer vaak vergissen." ("Organisatie van de klassenstrijd", blz.13). Daarom was het noodzakelijk, dat de helderste koppen van de arbeidersklasse zich in een revolutionaire partij aaneensloten, om in het bijzonder binnen de A.A.U.D. te propageren. Maar deze partij zou niet los van en boven de massa staan.

Gorter zegt ervan: "Men zou op zijn best kunnen zeggen; zij is het brein van het proletariaat, zijn oog, zijn stuurman. Maar ook dat is niet geheel juist. Want dat maakt de partij tot een deel van het geheel. En dat is zij hier niet en wil zij hier niet zijn. Zij wil in West-Europa en Noord-Amerika het gehele proletariaat als een zuurdesem doortrekken, het geheel zich eigen maken en dus het geheel zelf zijn. Zij wil hier een eenheid worden door de verbinding van zichzelf, de bedrijfsorganisatie en het proletariaat. Ik kom hier straks op terug" (als voren, blz. 15).

Dit waren dus de twee organen, die tezamen de overwinning moesten bevechten, én tezamen de dictatuur moesten uitoefenen "Het is waar: Bedrijfsorganisatie, A.A.U., alleen kan de overwinning niet bevechten. En de partij alleen ook niet. Maar beide tezamen kunnen het [...] De Algemene Arbeidersbond en de partij, dat is het proletariaat [...] Zal de partij de *grootste* macht krijgen? Of zal de

Algemene Arbeidersbond misschien zo vast worden, dat zij het overwicht krijgt? We weten het niet. Dat hangt van de loop van de revolutie af." (als voren, blz. 28, Duitse uitgave).

De A.A.U.E.

De andere grote stroming in de radenbeweging, waarvan Otto Rühle de belangrijkste woordvoerder was, was ten sterkste tegen alle politieke partijen, dus ook tegen de K.A.P.D., gekant. Ze noemde zich A.A.U.E. (Einheitsorganisation), de politieke en economische eenheidsorganisatie van het proletariaat. Ook zij streefde naar de dictatuur van het proletariaat, door middel van de A.A.U., maar verzette zich heftig tegen de "politieke voogdij" van een partij. Als de massa te dom is, om zelf haar politiek te bepalen, dan wordt ze opnieuw een werktuig in handen van een "kliek". De A.A.U.E. zag daarom in de K.A.P.D. geen helper van de arbeidersklasse maar een rem, die de ontwikkeling van het zelfbewustzijn in de weg stond.

Ogenschijnlijk had de A.A.U.-E. sterke pijlen op haar boog bij de bestrijding van de partijgezinde stroming. Maar de praktijk liet zien, dat het meer schijn dan werkelijkheid was. Ook in de A.A.U.-E. waren natuurlijk verschillende opvattingen omtrent tactische en politieke vraagstukken. En het ligt voor de hand, dat deze nu binnen de A.A.U.-E. werden uitgevochten in de strijd om de functies. Met andere woorden: de partijstrijd werd binnen de A.A.U.-E. verlegd, met het gevolg, dat ze na 1923 al heel gauw in een groot aantal splitsingen, in een groot aantal politieke groeperingen uiteenviel. Dit proces werd nog verhaast door het feit, dat de A.A.U.-E. de verzamelplaats werd voor allerlei half- driekwart- en heel-anarchistische opvattingen. Zo kwam bijvoorbeeld de afsplintering "Proletarische Zeitgeist" (Zwickau) tot de ontdekking, dat ook het radenstelsel verkeerd was, omdat hierbij de meerderheid de minderheid onderdrukt. Men nam daarom het besluit, om geen besluiten te nemen.

De misrekening

Als we nu, na bijna 20 jaar heftige klassenstrijd in Duitsland, nagaan, of de A.A.U. en de A.A.U.-E. de ontwikkeling van de klassenstrijd juist beoordeeld hebben, dan kunnen we nu zeggen, dat het een grote misrekening is geweest. Niet omdat de revolutie nog niet heeft overwonnen: in de Duitse radenbeweging rekende men met een langdurig proces. Maar men meende dat de plotselinge groei van de bedrijfsorganisaties in 1920-1923 zich in min of meer rechte lijn zou voortzetten met de ontwikkeling van de klassenstrijd. Gezien het feit, dat de vakverenigingen openlijk de zijde van het kapitaal gekozen hadden en praktisch niet meer voor de belangen der arbeiders konden opkomen, meende men, dat de bedrijfsorganisaties zich tot een organisatie van "vele, vele miljoenen" zou ontwikkelen, als tegenhanger van de vakverenigingen. Uitgaande van de juiste erkenning, dat de arbeidersklasse alleen als georganiseerde klasse kan strijden en overwinnen, meende men, dat de arbeidersklasse geleidelijk in en door de strijd een nieuwe blijvende, steeds in omvang toenemende organisatie zou maken. De groei van de A.A.U. of A.A.U.-E. zou de maatstaf zijn, waaraan men de ontwikkeling van de strijdwil en van het klassenbewustzijn kon meten. Echter: wel ging een periode van heftige klassenstrijd door Duitsland, die tenslotte in het fascisme uitmondde, maar de A.A.U., A.A.U.-E. en K.A.P.D. schrompelden daarbij steeds verder ineen. Van de vroeger omvangrijke bedrijfsorganisaties waren niet meer dan hier en daar enige kernen over, tezamen enige duizenden leden, op een proletariërs-massa van 20 miljoen. In deze omstandigheden had zowel de A.A.U. als de A.A.U.-E. het karakter van een partij. In december 1931 werd daaruit dan ook deze consequentie getrokken, dat de A.A.U. zich van de K.A.P.D. losmaakte en samensmolt met de A.A.U.-E. Na 11 jaren scheiding kwam men dus weer samen. Men gaf zich echter rekenschap van het feit, dat men de oude illusie, dat de Algemene Arbeidersbond het grote verzamelbekken van de revolutionaire arbeiders zou worden, had opgegeven. Dit kwam, in de nieuwe naam van de organisatie tot uiting, die voortaan zou heten: *Kommunistische Arbeiter Union* (K.A.U.). De A.A.U. en de A.A.U.-E. waren zelf tot "partij" geworden en daarmee was het vraagstuk, of er nog een partij naast de Union moest bestaan, voor hen afgedaan.

(Slot volgt)

Bij ons verkrijgbaar:

OPEN BRIEF AAN PARTIJGENOOT LENIN, 10 cent

DE ALGEMENE ARBEIDERSBOND, 5 cent

(Het bedrag kan in postzegels voldaan worden).

Nog voorradig:

LENIN ALS PHILOSOPH

Kritische Betrachtung der phil. Grundlagen des Leninismus

Per post 30 cent.